

PROGRAM

(Válasz egy levélre)

Motívumok című cikkében e lapok szerkesztője, telhető szabotossággal, körülírta, miben látja a Zord Idő feladatát. Szigorúbb szempontokból és a napilapokénál fegyverzettebb szemmel figyelni a közélet és szellemi termelés eseményeit egyfelől – az itt élő komoly íróembereknek megnyilatkozási és fejlődési lehetőséget adni másfelől, ezekben jelöltük meg a Zord Idő feladatait. Ha most a levél írója kevesellvén e programot, ugyanazzal a váddal illeti e lap szerkesztését, amellyel mi illetünk némely más folyóiratokat (és a szerkesztés „teljes passzivitását” ráolvassa a mi fejünkre is) – első gesztusunk nem a védelem mozdulata lesz, hanem döbbenve megállunk, és körültekintő szemmel tartunk tényvizsgálatot.

Van-e vádban igazság?

Meddő stílusgyakorlatokra terünk nincsen, kertelésre meg semmi okunk, egyenes a vád velejére térünk, mi – semmi kétség – így precizírozható: „a Zord Idő nem foglal állást és nem hallatja szavát a politikai élet aktuális kérdéseiben”.

Könnyű volna és hatásos, elmenekülni a mártírium mögé, mellyel e kemény időkben az író toll komoly munkása jutalmaztatik. De csak hazug póz volna részünkről, ha a napi politika kommentálásától való tartózkodásunknak egyetlen okául – a meredek viszonyokat jelölnek meg.

„Minden cikk mögött egy ember áll” – mondotta Bismarck; s amennyire nem volt igaza e szóval a maga idejében, annyira igaza lenne ma, ha mondaná. Politikai írásnak súlyt csak a közvélemény adhat, melyet szóhoz juttat. Ám hol a tábor, ha még oly kicsi, melynek véleménye annyira egységes, hogy szóba volna kristályosítható? Ha körülnézek – látok frakciókat, de ezek a frakciók is csak *disszidensek* gyülekezetei. Ha szóhoz jutna is, ezerágú síp zenebonája volna ma a politikai sajtó.

Azt lehetne mondani, hogy: „hát jó, a politikai irodalom magas iskoláját ma nem járhatjuk, de még mindig volna szerep, amit önérzetes újságnak vállalnia kellene. Elvégre a sajtó a közszabadságok egyik őre, garanciája az alkotmányosságnak...”

Prózára fordítva e föllengős mondatot, kötelessége volna az újságnak, hogy szóvá tegyen igaztalanságokat, üldözéseket, korrupciót stb. S a sajtó ellen emelt vádnak e ponton, mintha igazsága volna. De csak tévesztő látszat ez is. Mert igaz ugyan, hogy volna tábor melynek a sajtó illetően felszólalása szívéből hangzanak, de – újból a bismarcki szóhoz kell visszatérnem – a panaszszó elhangzása után, a felelősségrevonás idején, a cikk írója, mint az ujjam, egymagára állna.

*

És mégis, ha igaznak bizonyulna, súlyosnak érezném a vádat, hogy a lap mögött álló íróknak más a meggyőződésük, mint amelyet a lap lehet, vagy enyhébben fogalmazva: a lap nem mer vagy nem tud írói meggyőződésének kifejezést adni. Annyit jelentene ez, magyarul, hogy: elvtelen, meggyőződéstelen, felesleges lap a Zord Idő. Ám ezt a vádat nyugodt lelkiismerettel sorozzuk a rágalmak közé.

Kortesszólamokat ez a lap nem írt zászlójára, az örök emberi ideálokat sem sajátította ki előfizetési felhívásaiban, és nem hirdetett naponta harcot – döglött oroszlánok ellen. De minden sorával hitvallást tett az Ember mellett, tiszteletet kért a számára, és kereste jogait. Harag és gúny fegyvereseit küldte az emberi méltóság sérelmezői: a kapzsik az erőszakosak, a tiszteletlenek ellen. Inzultálta a nyíltan jelentkező perfídiát, és levetkőztette a pózrongyokkal takarózó tehetségteleneket. Felismerte a durvaságot, ha még úgy sminkelve volt, és ráismert a becsületre, ha rágalmak tengere borította is el.

Ez mulatságnak gyenge, de férfimunka volt.

Zord Idő, 1920. 5. szám